

navzven omejevala poglavitno na malomeščanstvo in še tu često le na „stalna omizja“. To liberalno meščanstvo se je seveda treslo v strahu pred politično in družabno poplavo klerikalizma, ker ni smelo pričakovati od njega nobenega obzira. Politični boj med klerikalci in liberalci je bil tedaj tako brezobziren in nekulturen, zlasti v vodilnem časopisju obeh strank, da je bil vsem skupaj ne samo v sramoto, temveč tudi v škodo. Ivan Hribar je bil tedaj prisiljen izdati letos še IV. del „Mojih spominov“. V tem zvezku znova polemizira s Franom Erjavcem, dokazujoč pravilnost in resničnost svojih navedb v III. zvezku. V tem zvezku še enkrat prav neusmiljeno obdeluje tudi Frana Šukljeta, ki je bil medtem izdal svojo knjigo „Sodobniki, mali in veliki“. V tej knjigi spominov na svoje sodobnike, govori Fran Šuklje ponovno o Ivanu Hribarju, ki ga pa zavrača energično, imenujoč nekatere Šukljetove trditve „golo natolcevanje“. Tudi v tem zvezku priobčuje Ivan Hribar vrsto dokumentov in uradnih spisov, ki naj dokazujejo netočnost Šukljetovih navedb.

Oba nova zvezka Hribarjevih spominov sta zanimivo štivo za vsakogar, ki se zanima za našo nedavno politično prošlost in nudita bodočemu političnemu zgodovinarju med Slovenci interesantno in določno gradivo. Eno pa stoji že danes: Naj se o Ivanu Hribarju kot politiku ali javnemu delavcu sodi kakorkoli, gotovo je, da je imel v svojem javnem udejstvovanju stalno politično linijo, ki je bila slovenska in slovansko nacionalna, na znotraj svobodomiselna v okviru liberalizma, navzven pa nacionalno-ekspanzivna. Poleg te svoje politične linije, ki jo je včasih težko vzdrževal spričo oportunističnega razpoloženja malomeščanstva, ki ni imelo širšega obzorja in večjih kulturnih potreb, pa je bil Ivan Hribar tudi zelo praktičen gospodarstvenik. Njegove podvige bi bili spremljali večji uspehi, da mu je bilo dano živeti v ugodnejših razmerah. Še vedno telesno in duševno svež, energično brani svoje delo in svoja započetja, kar ga napravlja še vedno borbenega in vztrajnega. *A. Prepeluh.*

Ivan Vrhovnik: Ivan Vrhovec. Doneski k njegovemu življenjepisu in bibliografiji njegovih del. Izdala zgodovinska sekcija Muzejskega društva za Slovenijo v Ljubljani. 1933. 70 str.

Skoro neopaženo je minila meseca maja osemdesetletnica rojstva ljubljanskega zgodovinarja Ivana Vrhovca, prav kakor lani tridesetletnica njegove smrti. Tudi knjiga, ki jo je v spomin tega zaslužnega zgodovinarja napisal njegov sošolec in marljivi domači zgodovinar Ivan Vrhovnik, je ostala precej neopažena. Hvaležnost ni posebna dika Slovencev, zlasti še Ljubljančanov ne. In vendar si je Vrhovec bolj zaslužil hvaležnost someščanov kot marsikdo drugi.

Da pa čut hvaležnosti le še ni čisto zamrl, je dokaz ta knjižica, pisana s prijateljskim duhom in srčno toplino. Avtor opisuje na podlagi skrbno znešenih podatkov in lastnih spominov Vrhovčevo življenje od mladih let. Pa to niso samo gole letnice in opisi dogodkov, temveč pred bralcem se razvija živahno pisana, plastična podoba časa, okolja in ljudi, med katerimi je Vrhovec živel in delal. Množica vestno zbranih podatkov točno pojasnjuje razmere, v katerih so nastajali temelji današnje slovenske kulturne stavbe. Tako blizu in spet tako daleč so nam ti časi, ko so se oblikovali pogoji našega današnjega duhovnega življenja.

Če upoštevamo te okoliščine, bomo pravičneje ocenili Vrhovčevo delo in njegov trud. Saj je kot prvi slovenski domači zgodovinar oral ledino. Kot

pisec ljudskih povesti in priložnostnih poljudno-znanstvenih spisov Vrhovec najbrž ne bo živel v zgodovini, pač pa mu kot zgodovinarju, ki je prvi skušal podati zgodovino Ljubljane, Novega mesta in drugih krajev, ostane za vselej častno priznanje. Saj pravi sam: „Stopil sem na pot, po kateri ni hodil pred mano še nihče.“ Ljubezen do naroda ga je vodila pri tem delu, kakor pri vsem njegovem mnogostranskem uveljavljanju.

Kot zgodovinar je bil stvaren in nepristranski, nič ni olepšaval, nikdar ni vsiljeval svojega mnenja, vselej resnicoljuben nad vse. Kot prvi je pri nas črpal vire neposredno iz arhivov. Pisal je jasno, lahkotno in preprosto. Njegovi spisi so vsakomurumljivi in se še danes bero zanimivo in živo. Prirojeni nagon ga je varoval pred slovstvenimi modnimi pretiranostmi. Njegovo zdravo mnenje o marsičem (recimo o ohranitvi starih uličnih imen) je še danes enako veljavno.

Vrhovčev življenjepis je lep donesek k bodoči splošni slovenski kulturni zgodovini, ki naj pokaže kako je naša duhovnost nastajala iz malega, kako žilavo in požrtvovalno so se vbadali mimo največjih tudi vsi ti drugi možje, ki niso za svoj trud iskali ne časti, ne plačila. Ljubezen do domovine jim je bila gonilo. Eden teh zaslužnih delavcev pri veliki stavbi slovenske kulture je tudi Vrhovčev življenjepis sam, ki si je s tem delom postavil lep spomenik.

Mestna občina ljubljanska, ki je izdajo te knjige omogočila, naj bi žrtvovala še nekaj več, da se izdajo zbrani Vrhovčevi zgodovinski spisi, ki so posvečeni ljubljanski minilosti. Tako delo bi bilo res zaslužno. Brez poznavanja domače zgodovine ni plemenitega „lokalnega patriotizma“ — le ne ustrašimo se besede —, ki je temelj vsakega domoljubja. Samo iz konkretne duhovne in čustvene povezanosti z določenim kosom domače zemlje, z rodnim mestom, izvira čut prečiščene domovinske ljubezni in vsečloveškega bratstva.

K. Dobida.

Pierre Benoit: *Atlantida*. Prevedel Ivan Tominec. Ljubljana. 1933. Založba „Priatelj“ v Ljubljani. Univerzitetna tiskarna J. Blasnika nasl. 203 str.

Pierre Benoit, najmlajši francoski „nesmrtnik“, hodi s tem delom po Flaubertovih stopinjah. Flaubert, veliki mojster francoskega realizma, se je s „Salambo“ oddolžil tlačenemu in zatiranemu romantiku v sebi, zarivši se z naslodo v severno afriško obalo in v davnino, ki je v zgodovini skoro nedostopna, a ustvarjajoči domišljiji včasih prav zato tem ljubša. Benoit si je izbral za torišče svojega romana isto celino, današnja francoska kolonijalna tla, središče Sahare. V njegovo delo je zajete pol črne celine z vsemi njenimi stoletji od pradavnine do danes. Tudi Lotijevo slovstveno delo ni ostalo brez posrednega vpliva na Benoitov roman.

Kakor nam je Salambina domovina časovno odmaknjena, tako nam je v „Atlantidi“ prestolnica hoggarske kraljice Antineje krajevno skoro nedostopna, skrita v pravljичne daljine. Umetnostna težkoča, ki je Benoit ni v vseh delih svojega romana enako prepričevalno premagal, je bila ta: kako oživiti s tvorno domišljijo to nedostopno, neoverljivo pravljичnost ter jo z resničnostjo in verjetnostjo tako prekvasiti, da zamami in postane umetnostno sprejemljiva in užitna.

Teh dve sto strani pripoveduje o skrivnostni vladarici, Neptunovi in Atlantovi potomki, ki je kot Renanova učenka v zadevah pohote spretnjša od